

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

**ԴԱՍԸՆԹԱՅ 1: ՉԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ
ՈՒՂՂՎԱԾ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ**

**ՄՈԴՈՒԼ 5. ԻՆՉՊԵՐՍ ՅԻՄՆՎԵԼ
ՏԵՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՂ ԿՈՂՄԵՐԻ ԿՐԱ՝
ՏԵՂԱՅԻՆԸ ԱՐԺԵՎՈՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՎ
ԻՆՉՊԵՐՍ ՆԵՐԳՐԱԿԵԼ ՏԵՂԱԿԱՆ
ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻՆ ԱՅՍ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ**

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Դասընթացի նպատակն է.

1) մասնակիցներին պատկերացում տալ հյուրընկալող երկրների և համայնքների համար զբոսաշրջության առանցքային և շահավետ դերի մասին.

2) խրախուսել մասնակիցներին նպաստել մշակութային ժառանգության և զբոսաշրջային ռեսուրսների պահպանմանը, զարգացմանը, ռացիոնալ օգտագործմանը

Դասընթացի արդյունքում մասնակիցները

1) կգիտակցեն զբոսաշրջության շահավետ դերը ընդունող երկրների և համայնքների համար.

2) կգիտակցեն զբոսաշրջության դերը՝ որպես մշակութային ռեսուրսների օգտագործող և դրանց կատարելագործմանը նպաստող,

3) կգիտակցեն համայնքի ներգրավվածության կարևորությունը զբոսաշրջության մեջ

4) կիմանան շահագրգիռ կողմերի պարտականությունները.

5) պատրաստ կլինեն հանրային-մասնավոր երկխոսությանը և գործընկերությանը

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Զբոսաշրջությունը՝ որպես շահավետ գործունեություն ընդունող երկրների և համայնքների համար

Զբոսաշրջությունը չափազանց կարևոր դեր է խաղում երկրների մեծ մասի տնտեսական և սոցիալական զարգացման մեջ:

Տարածաշրջանի կամ երկրի համար զբոսաշրջության հիմնական օգուտը տնտեսական է, քանի որ այն հնարավորություն է տալիս աշխատատեղեր և եկամուտներ ստեղծել միջազգային, ազգային, տարածաշրջանային և տեղական մակարդակներում:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Չբոսաշրջությունը՝ որպես մշակութային ռեսուրսների օգտագործող և դրանց ընդլայնմանը նպաստող գործունեություն

Ամենաազդեցիկ ուղիներից մեկը, որով Չբոսաշրջությունը կարող է պաշտպանել մշակութային ժառանգությունը, համայնքների հզորացումն է: Դա տեղի է ունենում, երբ Չբոսաշրջիկները կրթվում են տեղի համայնքի պատմության և ավանդույթների մասին, և այդ համայնքն իր հերթին ավելի ուժեղ համախմբվածություն և հպարտության զգացում է ունենում մշակութային պատմության մեջ:

Համայնքի դաշնակցային զգացումն ավելի է ուժեղանում, երբ Չբոսաշրջիկները այցելում են մի վայր՝ հատուկ մշակույթը զգալու համար:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Զբոսաշրջություն գյուղական վայրերում – Pride of Place՝ PoP հայեցակարգ

«Pride of Place»՝ տեղի հպարտությունը (PoP) այն դրական հույզն է, որը մարդիկ կարող են ունենալ այն վայրի համար, որի հետ իրենք իրենց նույնականացնում կամ ասոցացնում են: Երիտասարդների շրջանում PoP-ի խթանումը հատկապես կարևոր է գալիք տասնամյակների գյուղական վայրերում:

Տարածաշրջանի մշակույթը կրում է անցյալի հետքերը: Գյուղական վայրերում ապրող մարդկանց պատմամշակութային ժառանգության ընդգծումը և այցելուներին ծանոթացնելը դրականորեն կազդի տեղի բնակչության՝ տարածաշրջանի և երկրի նկատմամբ սիրո վրա:

PRIDE of PLACE

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Գյուղական զբոսաշրջությունը որպես կայուն զբոսաշրջություն

Գյուղական զբոսաշրջությունը զբոսաշրջության մի տեսակ է, որը տեղի է ունենում, երբ մարդիկ այցելում են գյուղական վայրեր՝ մնալու և դիտելու և/կամ մասնակցելու տարածաշրջանին հատուկ միջոցառումներին՝ տարբեր մշակույթներին ծանոթանալու և բնական միջավայրում հանգստանալու նպատակով:

Գյուղական զբոսաշրջությունը ներառում է

- զբոսանք,
- ձիավարություն,
- որսորդություն,
- ձկնորսություն,
- սպորտ,
- առողջապահություն,
- արկածային, արվեստի, մշակութային և պատմական գործողություններ, որոնք այլընտրանքային զբոսաշրջային գործունեություն են:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Համայնքային զբոսաշրջության՝ Community –Based Tourism, հայեցակարգը

CBT-ն զբոսաշրջության մի ձև է, որտեղ տեղի բնակչության զգալի մասը զգալի վերահսկողություն և ներգրավվածություն ունի դրա զարգացման և կառավարման մեջ: Օգուտների հիմնական մասը մնում է տեղական տնտեսության մեջ:

CBT-ի որոշ հետագա ընդհանուր բնութագրերը հետևյալն են.

- այն ներառում է կրթություն և մեկնաբանում՝ որպես զբոսաշրջության ծառայության մաս.
- այն մեծացնում է տեղացիների և այցելուների իրազեկվածությունը պահպանության վերաբերյալ.
- այն սովորաբար, բայց ոչ բացառապես, կազմակերպված է փոքր խմբերի համար փոքր, մասնագիտացված և տեղական սեփականություն հանդիսացող ձեռնարկությունների կողմից.
- նվազագույնի է հասցնում բացասական ազդեցությունները բնական և սոցիալ-մշակութային միջավայրի վրա.
- այն աջակցում է բնական տարածքների պաշտպանությանը՝ ապահովելով տնտեսական օգուտներ այս տարածքների կառավարման համար:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Ավելին, տեղական համայնքների կողմից կարող են առաջարկվել հետևյալ ծառայությունները.

- Ուղեկցորդ
- Տրանսպորտի ապահովում
- Մենդի սպասարկում
- Գիշերակաց, տնային կացարաններ
- Ձեռագործ աշխատանք
- Մշակութային ներկայացումներ (պար, երգ, պատմվածք և այլն)
- Մշակութային ցուցադրություններ և ուսուցում (ջուլիակություն, գյուղատնտեսական աշխատանքներ, երաժշտություն, արհեստագործություն, խոհարարություն և այլն)

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

CBT մոդելներ

Մոդել 1. Ամբողջ համայնքը
ներգրավված է նախագծում

Մոդել 2. Ծրագրում ներգրավված են
համայնքի կամ ընտանիքների մասեր

Մոդել 3. Համատեղ ձեռնարկություն
համայնքի կամ նրա որոշ անդամների
և բիզնես գործընկեր(ների) միջև

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Զբոսաշրջության մեջ համայնքների ներգրավվածության տարբեր ձևեր

Ձեռնարկության/ հաստատության տեսակը	Տեղական ներգրավվածության բնույթը	Օրինակներ
<p>Մասնավոր բիզնես, որը ղեկավարվում է կողմնակի անձանց կողմից</p> <p>Ձեռնարկություն կամ ոչ ֆորմալ հատվածի գործունեություն, որը ղեկավարվում է տեղի անհատների կողմից</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Չբաղվածություն ■ Ապրանքների և ծառայությունների մատակարարում ■ Ձեռնարկությունների սեփականություն ■ Ինքնագրավածություն ■ Ապրանքների և ծառայությունների մատակարարում 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Հյուրանոցի խոհանոցի անձնակազմ ■ Սննդամթերքի, շինանյութի վաճառք և այլն ■ Արհեստների վաճառք, սննդի կրպակ, ճամբար, տնային կացարաններ ■ Գիղի ծառայություններ ■ վառելիքայտի վաճառք, սննդամթերքի վաճառք
<p>Համայնքային ձեռնարկություն</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Կոլեկտիվ սեփականություն ■ Կոլեկտիվ կամ անհատական կառավարում ■ Ապրանքների և ծառայությունների մատակարարում ■ Չբաղվածություն կամ ներդրումային աշխատանք 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Համայնքային ճամբար ■ Արհեստների կենտրոն ■ Մշակութային կենտրոն ■ Հյուրատուն
<p>Համատեղ ձեռնարկություն համայնքի և մասնավոր օպերատորի միջև</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Պայմանագրային պարտավորություններ կամ ընդհանուր սեփականություն ■ Եկամտի մասնաբաժին ■ Ռեսուրսների վարձակալություն/ներդրում ■ Մասնակցություն որոշումների կայացմանը 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Եկամուտների բաշխում տեղական համայնքին՝ հյուրանոցից և/կամ էքսկուրսիաներից՝ համաձայնեցված պայմաններով ■ Համայնքը վարձակալում է հող/ռեսուրսներ կոնցեսիոն պայմաններով կացարանի կամ տուր օպերատորության համար ■ Համայնքը սեփական կապիտալ ունի հյուրանոցի/տուրօպերատորության գործունեության մեջ
<p>Չբոսաշրջության պլանավորման մարմին</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Խորհրդակցություն * Ներկայացուցչություն ■ Մասնակցություն 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Տարածաշրջանային զբոսաշրջության պլանավորման վերաբերյալ տեղական խորհրդատվություն ■ Համայնքի ներկայացուցիչները զբոսաշրջության խորհրդում և պլանավորման ֆորումներում

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Համայնքների և զբոսաշրջության իշխանությունների միջև համագործակցություն

Կառավարական զբոսաշրջության իշխանությունները կարող են տեղեկատվության օգտակար աղբյուր լինել CBT մենեջերների համար և կարող են աջակցություն տրամադրել համայնքի ղեկավարներին՝ CBT-ի գործունեության բրենդավորման և դիրքավորման համար՝ ավելի լայն զբոսաշրջության շուկայում:

Համայնքը կարող է ակնկալել նման աջակցություն ինչպես ազգային, այնպես էլ տարածաշրջանային կառավարություններից՝ տեղեկացնելով նրանց CBT զարգացնելու մտադրության մասին և հայցելով նրանց ներդրումն ու խորհուրդն այն մասին, թե ինչպես է CBT նախաձեռնությունը տեղավորվում ավելի լայն տարածաշրջանային զբոսաշրջության շուկայի և ռազմավարության մեջ:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Շահագրգիռ կողմերի պարտականությունները

Ջրոսաշրջության զարգացման մեջ ներգրավված են տարբեր դերակատարներ, ներառյալ մասնավոր հատվածը, կառավարությունը, քաղաքացիական հասարակությունները և հենց տեղացիները:

Տեղական համայնքներ.

- համայնքի մասնակցությունը թույլ է տալիս կայուն զրոսաշրջության զարգացում զրոսաշրջային գոտում գտնվող համայնքում
- տեղական սնունդը, տեղական մշակույթը և փառատոները զրոսաշրջության հավելյալ արտադրանք են, և այն նաև զրոսաշրջիկներին տալիս է իսկական փորձառություններ
- Գյուղական զրոսաշրջության համատեքստում համայնքի մասնակցությունը դիտվում է որպես տեղական համայնքների ակտիվ ներգրավում խնդիրների լուծման և գյուղական զրոսաշրջության զարգացման նախաձեռնություններում՝ որոշումների և ռեսուրսների վրա վերահսկելու համար, որոնք ազդում են նրանց կյանքի որակի կամ այլոց կյանքի վրա:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Շահագրգիռ կողմերի պարտականությունները

2) Մասնավոր հատված

- Մասնավոր կազմակերպությունները կարող են մեծ գումարներ բերել նպատակակետ և կարող են զգալիորեն նպաստել զբոսաշրջության արդյունաբերության և ընդհանուր առմամբ երկրի զարգացմանը;
- Մասնավոր զբոսաշրջային բիզնեսները կարող են ֆորում տրամադրել զբոսաշրջային ձեռնարկությունների հետ կապված ընդհանուր խնդիրների քննարկման և լուծման համար
- Կարող են ժամանակ և գումար ներդնել այնպիսի ասպեկտներում, ինչպիսիք են մարքեթինգը և ուսուցումը
- Կարող են հանդես գալ որպես տեղական համայնքի տեղական խոսնակ

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Քաղաքականության մշակում ինչպես ազգային, այնպես էլ տեղական մակարդակներում

Ազգային մակարդակներ - Ջրոսաշրջության պլանավորման ազգային մակարդակը վերաբերում է՝

- ենթակառուցվածքային օբյեկտներ և ֆիզիկական կառուցվածքի պլան, որը ներառում է կարևոր զբոսաշրջային վայրեր, զբոսաշրջության զարգացման ընտրված շրջաններ, միջազգային մուտքի կետեր, հարմարություններ և ծառայություններ:
- Այն նաև վերաբերում է՝ բնակեցման և այլ անհրաժեշտ զբոսաշրջային հարմարությունների և ծառայությունների քանակին, տեսակներին և որակին.
- երկրի կարևոր զբոսաշրջային երթուղիները և դրանց տարածաշրջանային կապերը.
- զբոսաշրջության կազմակերպչական իրավունքներ, օրենքներ և ներդրումային քաղաքականություն.
- զբոսաշրջության շուկայավարման ռազմավարություններ և խթանում;
- կրթական և վերապատրաստման ծրագրեր և բնապահպանական, տնտեսական և սոցիալ-մշակութային վերլուծություններ:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Կառավարման կառույցների և գործընթացների ամրապնդում

Կառավարումը կարող է սահմանվել որպես «կարգավորման բարդ համակարգ, որը ներառում է տարբեր դերակատարների, ինստիտուտների, շրջակա միջավայրի և տարածքային տարբեր մակարդակներում բոլոր տեսակի սոցիալ-ինստիտուցիոնալ պայմանավորվածությունների փոխազդեցությունը:

Կառավարման գործընթացներում ներգրավված շահագրգիռ կողմերի միջև սիներգետիկ փոխազդեցությունների զարգացումը պարտադիր պայման է պահպանվող տարածքներում զբոսաշրջությունից օգուտների արդյունավետ բաշխման համար:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Ռազմավարությունների և պլանների պատրաստում կամ կատարելագործում տարբեր մակարդակներում՝ ինչպես աշխարհագրական, այնպես էլ թեմատիկ

Թեմատիկ ռազմավարություն - Բազմաթիվ ուղղություններ օգտագործում են թեմատիկ զբոսաշրջությունը նոր զբոսաշրջային արտադրանք մշակելու համար՝ կենտրոնանալով սպառողների տարբեր հատվածների վրա՝ այցելուների փորձը ընդլայնելու նպատակով:

Այդ նպատակով անհրաժեշտ է սահմանել ռազմավարություններ, որոնք հնարավորություն կտան արժեուրել զբոսաշրջության հատուկ ձևերը, և դա ներառում է հետևյալ փուլերը.

- Երկրում/տարածաշրջանում թեմատիկ զբոսաշրջության ներկա վիճակի քննադատական վերլուծություն
- Հնարավոր թեմատիկ զբոսաշրջային ապրանքների/ծառայությունների բացահայտում
- Երկրում/տարածաշրջանում զբոսաշրջության թեմատիկ ձևերի զարգացման ռազմավարության սահմանում
- սահմանված ռազմավարությունների իրականացում

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Քաղաքականությունների, ռազմավարությունների և պլանների իրականացում

Կառավարությունները կարևոր դեր ունեն ուղղություն և աջակցություն տրամադրելու համար, բայց նաև ավելի ու ավելի է ընդունվում, որ դա պետք է իրականացվի ինտեգրված ձևով, հիմնված առողջ քաղաքականության, արդյունավետ կառավարման և կառույցների վրա, որոնք ներառում են մասնավոր հատվածը և բազմաթիվ գերատեսչություններ ու մարմիններ, բոլոր մակարդակներում, որոնց գործունեությունը կարող է ազդել զբոսաշրջության կատարողականի և ազդեցության վրա:

Թվային լուծումների ռազմավարությունները պետք է նաև ընդունվեն կառավարությունների կողմից՝ մշակելու վիճակագրական տվյալների բազաներ և ցուցիչներ՝ ապացույցների բազա ստեղծելու և քաղաքականության և բիզնես որոշումներին աջակցելու համար: Թվային համակարգերը հնարավորություն են տալիս նվազեցնել ծախսերը, առաջարկել ավելի արդյունավետ ծառայություններ կամ մշակել զբոսաշրջության ազդեցությունն ավելի ճշգրիտ բացահայտելու և կառավարելու ուղիներ:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Շահագրգիռ կողմերի միջև կապերի և ցանցերի զարգացում

Զբոսաշրջության հետազոտության մեջ ցանցային մոտեցման կիրառումը կարելի է բաժանել երեք հիմնական հոսքերի

- ցանցը որպես հեռանկար՝ որպես վերլուծության տեսակետ, մոտեցում կամ ուսանյակ՝ ուղղված երևույթների ըմբռնմանը, անկախ նրանից՝ դրանք ընկալվում են որպես ցանցեր, թե ոչ.
- ցանցերը որպես շահագրգիռ կողմերի փոխգործակցության մի տեսակ. հետազոտական օբյեկտները ընկալվում են որպես գոյություն ունեցող ցանցերում և, հետևաբար, կարող են բացատրվել ցանցային տեսությամբ կամ շահագրգիռ կողմերի տեսությամբ.
- Զբոսաշրջային թիկնոցներ՝ տարասեռ ցանցեր, որոնք ճանաչում են պատվերի ձևերը, որոնք կարող են ստեղծել զբոսաշրջության և զբոսաշրջային ուղղությունների տարբեր տարբերակներ՝ կախված ներգրավված դերակատարի տեսակից.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Համայնքի կարողությունների զարգացում

Համայնքի կարողությունների զարգացումը անհրաժեշտ բաղադրիչ է համայնքի զարգացման հաջողության համար:

Համայնքային կարողությունների զարգացման ծրագրերն օգնում են թերզարգացած համայնքներին՝ բարելավելու զբոսաշրջության ոլորտում որոշումների կայացման գործընթացներին մասնակցելու իրենց կարողությունները:

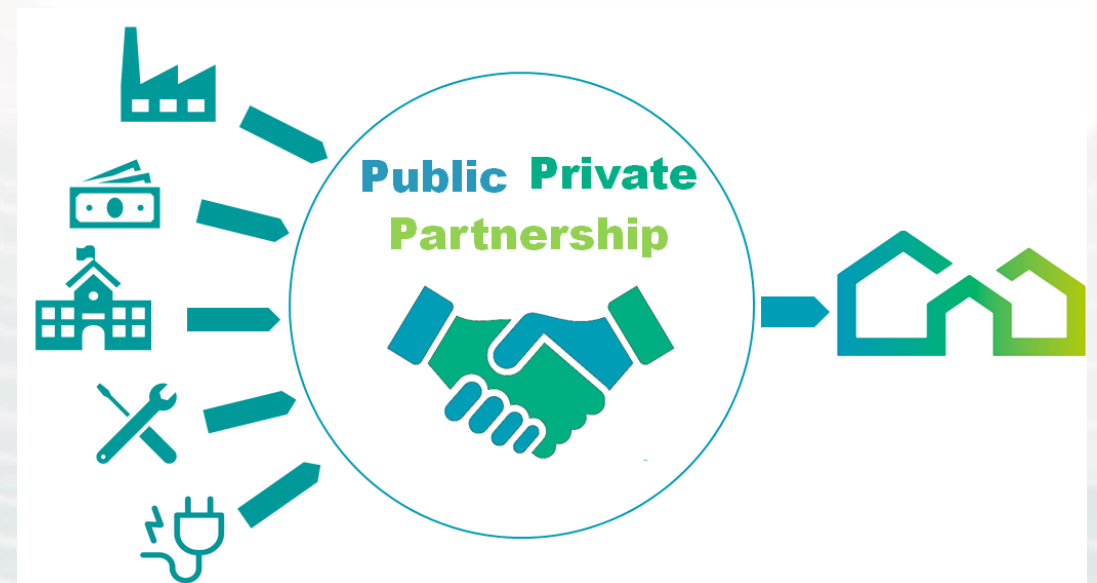
Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Հանրային-մասնավոր երկխոսություն և գործընկերություն

- **Հանրային հատվածի** առանցքային դերը հիմնական ենթակառուցվածքների, հիմնական ծառայությունների, նպատակակետի կառավարման և շուկայավարման, նորարարության, վերապատրաստման և կրթության ապահովումն է
- **մասնավոր հատվածը** էական դեր է խաղում զբոսաշրջության զարգացման և կառավարման մեջ և պետք է հավասարապես ներգրավված լինի ազգային, տարածաշրջանային և կառավարության հետ մեկտեղ զբոսաշրջության կառավարման և կայուն զարգացման գործում
- **Պետական և մասնավոր գործընկերությունները (ՊՄԳ)** հիմնականում համագործակցություններ են պետական հատվածի կազմակերպությունների և մասնավոր հատվածի ներդրողների և բիզնեսի միջև՝ նախագծելու, պլանավորելու, ֆինանսավորելու, կառուցելու, տրամադրելու և/կամ շահագործելու ենթակառուցվածքները, օբյեկտները կամ հարակից ծառայությունները.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

ՊՄԳ-ի կարևորությունը

-Հանրային հատվածի համար. ՊՄԳ-ն թույլ է տալիս հանրային սեկտորին ստանալ ավելի լավ արժեք հանրային ծառայությունների առաքման ժամանակ Մասնավոր հատվածի հետ ավելի սերտ համագործակցության միջոցով արդյունավետության ձեռքբերումները կարելի է քաղել, մասնավորապես հետևյալ աղբյուրներից.

Ա. Մասնավոր հատվածի նորարարություն.

Բ. ողջ կենսացիկլի օպտիմալ ծախսեր՝ նույն մասնավոր ընկերությանը (կամ կոնսորցիումին) նախագծման, կառուցման, պահպանման և շահագործման աուստրոսինգի միջոցով:

Գ. Ակտիվների ավելի լավ օգտագործում՝ կառավարության ակտիվները կիսելով երրորդ կողմի օգտվողների հետ:

Դ. Պետական և մասնավոր հատվածի միջև պարտականությունների օպտիմալ բաշխում:

-Մասնավոր հատվածի համար. ՊՄԳ-ն ավելի շատ բիզնես հնարավորություններ է առաջարկում մասնավոր հատվածին: Մասնավորը կմատուցի ծառայությունների ամբողջական փաթեթ (օրինակ՝ նախագծում, շինարարություն, շահագործում և սպասարկում), որոնք ավանդաբար իրականացվել են պետական կառույցների կողմից կամ մի քանի մասնավոր ընկերությունների կողմից:

-Հասարակության անդամների համար. ՊՄԳ-ն միավորում է կառավարության և մասնավոր հատվածի փորձը՝ արդյունավետ կերպով բավարարելու հանրության կարիքները: Համապատասխան կառուցվածքի դեպքում ՊՄԳ-ն կտրամադրի հանրային ծառայություններ, որոնք կարող են ավելի լավ բավարարել հանրության կարիքները՝ չվնասելով հանրային քաղաքականության նպատակներն ու կարիքները:

Project funded by
EUROPEAN UNION

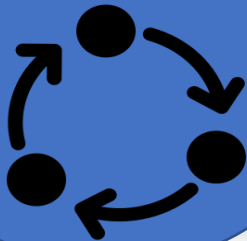
Common borders. Common solutions.

Այն ոլորտները, որտեղ գործընկերությունը կարող է ստեղծել հնարավորություններ, ամփոփված են ստորև

Տեխնոլոգիա

Գործողություններ

Արտադրանքի
մշակում

Հետազոտություն

Մարդկային
ռեսուրսներ

Մարքեթինգ

Ֆինանսավորում

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Համայնք-մասնավոր հատված համագործակցություն

Ամենակարևորը տեղական համայնքի և զբոսաշրջության ոլորտի միջև համագործակցությունն է, որը հնարավորություն է ընձեռում համայնքին՝ ներգրավվել և մասնակցել զբոսաշրջությանը:

Մասնավոր հատվածը և համայնքը հենց սկզբից պետք է կառուցեն այնպիսի կառույցներ, որոնք համայնքին հնարավորություն կտան օգուտ քաղել և որոշումներ կայացնել իր տարածքում զբոսաշրջության մակարդակի և բնույթի վերաբերյալ:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Շնորհակալություն

Հարցեր

